№ 127: ЯК ДОПОМАГАТИ

Царство між нами

АНАСТАСІЯ РЯБЧУК

30 ВЕРЕСНЯ 2025

Проповідь, прочитана в Коледжі леді Маргарет Оксфордського університету 16 травня 2025 року.

Михайло Бойчук, «Оранта», 1910-ті роки

Історію про те, як Ісуса проганяють із Назарета, наводять усі три синоптичні Євангелія, але тільки Лука вказує, який же текст читав і коментував у синагозі Ісус, що викликав таку бурхливу реакцію.

«Йому подано книгу пророка Ісаї, і, розгорнувши книгу, Він натрапив на місце, де було написано: “Господній Дух на мені, бо він мене помазав. Послав мене нести Добру Новину бідним, звіщати полоненим визволення, сліпим прозріння, випустити пригноблених на волю, оповістити рік Господній сприятливий”» (Лк 4, 17-19).

Девтеро-Ісая в часи Ісуса був для побожних євреїв одним із найпопулярніших читань і підтримував їхні месіанські очікування. Їхнє сподівання на Помазаника, який прийде «оповістити рік Господній сприятливий», цілковито зрозуміле як у конкретному історичному контексті римської окупації (надто з колективною пам’яттю єгипетського рабства й полону у Вавилоні), так і з перспективи загальнолюдських досвідів бідності, недуги, нерівності й несправедливості, якими досі повниться світ. Ісая неймовірно привабливий. Фрази на кшталт «і лев лежатиме поруч із ягнам» (хоча в Ісаї йдеться про вовка, а не про лева) чи «перекувати мечі на орала» — універсально впізнавані, а цитата про те, що народи «не вчитимуться більше воювати» (Іс 2, 4), викарбувана на стіні біля штаб-квартири ООН у Нью-Йорку, надихає політичну візію справедливості й миру.

Пригадую кольорові листівки з цитатами з Ісаї, які християнські місіонери роздавали в Україні на початку 1990-х років. Я тоді була дитиною, і добре пам’ятаю, як ідилічні зображення левів і ягнят тішили дітлахів, що роздивлялися ілюстрації, — і втішали дорослих у час, коли неоліберальні реформи під гаслом «шокової терапії» відчувалися як просто шок без ніяких терапій. Нашим учителям доводилося правити підручники на ходу, імпровізуючи з політичними й моральними дороговказами в непевні часи. Тож американські протестантські місіонери прийшли на допомогу, приносячи листівки з зображеннями царства Божого, а заразом — не бачені раніше атрибути західного капіталістичного дитинства, як-от кольорові маркери, наліпки й жувальну гумку (навіть захопливіші за царство, про яке розповідали місіонери!).

На вихідних наша школа орендувала приміщення громадам із дивними назвами — як-от «Жнива Господні» чи «Новий Єрусалим». Через кілька років одна з тих спільнот побудувала власний храм, увінчаний спіральними сходами з миготливою лампою на самому вершечку — щоб Ісус знав, куди саме прийти, і міг просто зійти сходами до храму. Другого пришестя сподівалися в 2000 році. Віряни провели новорічну ніч у церкві, молячись, а вранці присоромлено повернулися додому.

Тож дивімось і запам’ятовуймо, яке воно: коли криві ходять, сліпі прозрівають, гнані отримують свободу, а бідним звіщається Добра Новина.

Месіанські очікування справді часто увінчуються соромом, якщо ми не вміємо розпізнати появи того, на що чекаємо (як євреї в Євангелії від Луки, нездатні побачити в Ісусові Помазаника і сповнення пророцтва), або сподіваємося на щось, що так і не стається. Християни моляться: «Нехай прийде царство Твоє», — вірячи, що Ісус «знову прийде у славі судити живих і мертвих, і царству Його не буде кінця». Але цього розмитого очікування недостатньо, щоби підтримати віру, коли надворі стоїть перший день 2000 року, світло на вершечку церковних сходів досі моргає, як і вчора, і треба йти додому, вмиватися, чистити зуби, снідати, а тоді повертатися до храму, щоб наготувати п'ятдесят обідів для дітлахів із вулиць, бо це єдина тепла їжа, яка їм сьогодні дістанеться, адже дату райського бенкету перенесено.

Рання Церква, що сподівалася на скоре Христове повернення, пережила велику кризу, коли цього не сталося. З огляду на цю книзу Лука говорить про царство Боже як про живу реальність, у якій життя й проповідування Ісуса — це знак перебування царства «між нами». Учням потрібно знайти дороговкази, надію і опору не в майбутній події, а в упевненості в тому, що царство існує тут і зараз. Царство — це те, що учні бачили, досвідчили й покликані проповідувати аж до краю землі. Його фізична близькість «між нами» — це контекст, у якому належить розглядати всі страждання й добутки, оцінювати історичні події та сподіватися майбутньої надії.

Ісус каже, що пророцтво Ісаї збулося сьогодні у вухах наших, — тобто воно потребує нашого осмислення й залученості *сьогодні*. Пізніше в Луки, коли Йоан Хреститель запитує, чи Ісус — це Месія, а чи «іншого нам ждати», Ісусова відповідь стосується не очікування, а реальності, яку можна осягнути вже зараз. Він каже: «Ідіть, повідомте Йоана, що ви бачили й що чули: сліпі прозрівають, криві ходять, прокажені очищуються, глухі чують, мертві воскресають, бідним звіщається Добра Новина» (Лк 7, 22), — іще раз звертаючись до пророцтва Ісаї. Ісус хоче, щоб ми звертали увагу на те, як Бог уже діє в наших життях, на царство, яке вже перебуває між нами. На текстуру глини на очах сліпого й Ісусових шат у руці кровоточивої жінки, на скрип шнурків, на яких розбитого паралічем чоловіка опускають крізь дірку в даху, на вино й олію, що коять рани чужинця, на звук і запах ламання хліба, на проростання зерна й на птахів, які знаходять прихисток у тіні гірчичного дерева.

Луці складно сприйняти те, що євреї, які так вірно чекали на Месію, не впізнали Його серед себе в особі Ісуса, і сюжет із вигнанням із Назарета частково пов'язаний із цими труднощами. Сам євангеліст не сумнівається, що Ісус повернеться у славі та що Його царство не матиме кінця, але важливіше розуміти, як розпізнати знаки царства Божого і як допомагати будувати це царство вже зараз. Тому апостоли й просять Ісуса додати їм віри, тому Він і запитує: «Син Чоловічий, коли прийде, чи знайде на землі віру?», — і, можливо, саме тому так наполягає на

чуттєвих проявах віри, на тому, що відбивається в нашій тілесній пам'яті про відчуття царства Божого, щоб ми їх ні з чим не переплутали.

Тож дивімось і запам'ятовуймо, яке воно: коли криві ходять, сліпі прозрівають, гнані отримують свободу, а бідним звіщається Добра Новина. У день повномасштабного російського вторгнення віряни церкви з миготливою лампою відчинили двері для сотень містян, які потребували безпечного сховку в підвалі, годували їх, чистили забиті вбиральні, шукали ліки для похилих віком, влаштували школу для дітей. А ще вони вимкнули свою миготливу лампу, щоб її не було видно російським ракетам, і, можливо, зрозуміли, що в ній і так не було потреби, адже царство Боже — уже між нами.

АНАСТАСІЯ РЯБЧУК 30 ВЕРЕСНЯ 2025

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**